

**94. A bukaresti magyar nagykövetség értesülései a magyar oktatás problémáiról.¹
(Részlet.) Bukarest, 1973. február 17.**

Szigorúan titkos!

001601/1973.

[...] ² A marosvásárhelyi tartózkodása során Karikás elvtárs beszélgetéseket folytatott néhány régebbi kapcsolatával. Ezek – egymástól függetlenül – arról beszéltek, hogy az utóbbi hónapokban érezhetően fokozódtak az erőszakos asszimilációs törekvések. A város iparosítása folytán fokozódik a román betelepítés, és ezzel a nacionalista nyomás. Alig két hete, január 24-én, a román fejedelemségek egyesülését kiemelkedő évfordulóként ünnepelték. A város főterén tartott tömeggyűlés végül pogromhangulatú extázisba torkollott, melynek célja a magyar tömegek megfélemlítése volt.

Szemmel láthatólag, az erőszakos asszimiláció a legérzékenyebb ponton, a nemzetiségi oktatás frontján lendül támadásba. Egyik beszélgető partnere elmondotta, hogy az utóbbi hónapokban tett intézkedések az egész anyanyelvi oktatást átfogóan érintették.

Egymás után szüntetik meg az ún. elméleti líceumokat (ált.[*alános*] gimn.[*ázium*]) és helyettük szaklíceumokat hoznak létre. A rendelkezések szerint amennyi nemzetiségi osztályt megszüntetnek az előbbiből, annyi nemzetiségi osztályt be kell indítani az utóbbiból. A valóságban – a szakoktatók és segédeszközök hiányára való hivatkozással – ez csak igen kis részben valósul meg.

A fenti végrehajtás fokozottabban vonatkozik a szakmai oktatásra és nem kerüli el még az általános iskolákat sem: az 1972. szeptember 20-án hozott belső miniszteri rendelkezés szerint az egész romániai nemzetiségi tanügyben az ún. indifferens tárgyakat (énekek, torna, rajz, számítás stb.) román tanerők is oktathatják, sőt, újabban a román történelem is tanítható románul. Természetes, hogy a fenti tanerők az osztályfőnöki órákat is románul vezetik. A magyar nyelvű iskolákban a pionír-foglalkozások és az egész iskolán-kívüli aktivitás románul történik. Ugyanakkor a fenti rendelkezések értelmében az egész oktatás vonalán kerülni kell a párhuzamosságot, melynek célja „a román és más együttélő nemzetiségű gyermekek közötti válaszfalak ledöntése”. [...] ³

Fentiek mellett a magyar nyelvű oktatás románosításánál bizonyos földrajzi szempontokat is figyelembe vesznek. Az olyan vidékeket (Partium, Dél-Erdély, sőt Kolozsvár is), ahol a magyarság számaránya már nem olyan jelentős – kevésbé sújtanak a fenti intézkedések. A támadás fő iránya most a magyar etnikai szempontból leghomogénebb vidékre, a Székelyföldre koncentrálódik. Jelentős beruházásokkal középiskolai kollégiumokat („elő-telepes” jellegű diák-otthonokat) építenek olyan vidékeken, ahol a környéken kizárólag magyar lakosság van (Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy). E helyeken az Erdélyen kívüli diákok kapnak elhelyezést, akik tanulmányaik befejeztével – már mint „honosak” – itt folytatják felső tanulmányaikat, vagy mennek állásba. [...] ⁴

*Martin Ferenc sk.
nagykövet*

MOL, az MSZMP KB Külügyi Osztályának iratai, M-KS-288. fond, 32-cs.-1973. 10. ő.e., hitelesített másolat.

1 A jelentést megkapta Aczél György, Komócsin Zoltán, Ilku Pál, Nagy Miklós, és Gyenes András KB-titkár.

2 A jelentés elején a nagykövet a kulturális beosztott (Karikás Péter) marosvásárhelyi útjának okáról ír.

3 Kihagyunk egy konkrét eset-leírást, amely a román „hétköznapi nacionalizmust” illusztrálja.

4 A jelentés hátralévő részében Martin jelenti Budapestnek, hogy Karikás marosvásárhelyi informátora szerint a magyar pártvezetés irányvonala „elvhű, internacionalista, és mindenképpen tiszteséges” – éppen ezért nem ekvivalens a román politikával. Ráadásul „bizonyos mértékű értetlenséget szül”, hogy a két felső vezetés között „szemmel láthatólag teljes az egyetértés.”